

biró földrészt a földrészek élére teszi, a mit előszavában külön kiemel, nem igen lényeges és nagyon kétséges előnyű eltérés a közönségesen divó eljárástól. Egyebekben a könyv a német földrajzi tankönyvirodalom által szélesre tapasztott nyomokban jár.

(Folytatjuk.)

WALDAPFEL JÁNOS.

VEGYESEK.

— A Debreczeni Protestans Lap a Klamarik-jubilæumról.

A nevezett lap ezt írja: Ápril 28-ik napján ünnepelte meg a magyarországi középiskolai tanárság Klamarik Jánosnak, a cultusministerium ministeri tanácsosának 40 éves tanári és hivatalnoki jubileumát. Elismerés volt ez azon érdemekért és fáradhatatlan munkásságért, melyet az ünnepelt mint tanár és mint a középiskolai tanításügy vezetője kifejtett. A felekezeti középiskolák is teljes számban számos képviselőikkel csatlakoztak az ünnepléshez, melynek így országos jellege lett. A debreczeni ev. ref. főgymnasium is két küldöttel Géresi Kálmán és Elek Lajossal, kik egyszersmind a tiszántúli ev. ref. tanáregyesületet is képviselték, képviseltette magát. Az új városház nagytermében lefolyt ünnepélyen, melyen gr. Csáky minister is megjelent, Beöthy Zsolt egyetemi tanár igen szép beszédben üdvözölte az ünnepeltet. Klamarik válaszában találó vonásokban tüntette fel újabb középiskolai tanításügyünk egész történetét és hatalmas fejlődését. Ugyanez alkalommal nyújtották át az ünnepeltnek a jubilaris emlékeket, egy díszalbumot és mellszobrát. Délben a Vigadó termeiben nagy közebed volt, melyen több mint 300 tanár, főigazgató és tanférfi jelent meg, valamint többen a cultusministeriumból, közöttük Berzeviczy államtitkár. Az ő Felségére mondott felköszöntő után Géresi Kálmán üdvözölte az ünnepeltet az országos és felekezeti tanárok nevében. Klamarik válaszában különösen hangsúlyozta azon való örömet, hogy e napon a felekezetek és különösen Debreczen is megjelent jókívánataival. Majd a felköszöntők hosszú sora következett, melyekből a Berzeviczy, Beöthy Zsolt szép felköszöntőit emeljük ki. De az ünnepélynek reánk nézve kétségkívül legfontosabb eredménye azon benyomás volt, hogy az állami tanításügy a felekezetit igaz testvéreként tekinti. Az ünnepélyen és a banketten egyiránt, tekintélyes és rokonszenves nyilatkozatok történtek ez értelemben, melyeknek értékét és fontosságát lehetetlen örvendő nem venni tudomásul felekezetünknek, a mennyiben ezekből a közoktatásügyi politika mostani irányára is következtetni lehet. Az ünnepély napját este a Vigadó nagytermében tartott monstre-hangverseny fejezte be, melyben épen olyan gyönyörűséggel

mint megindulással hallgatta a roppant termet teljesen betöltő közönség a több mint 900 fővárosi középiskolai tanuló által szabatosan előadott énekrészeket. A közreműködő középiskolák között fájdalommal nélkülöztük a pesti ref. gymnasiumot.

— **Az iskola egészségügye.** Ily cím alatt olvasásra érdemes czikk jelent meg az *Izr. tanügyi Értesítő* május havi számának mellékletéül *Loewy Lipóttól*, ki azt az országos izr. tanító-egyesület baranya-, somogy- és tolnamegyei fiókkörének 1894 ápril 24-ikén tartott közgyűlésén adta elő. Értekezik benne az iskola épületéről, berendezéséről, tanrendszeréről és a tanítás hygienájáról.

— **A magyar néprajz a nemzeti nevelés szolgálatában.** Ily cím alatt közli a hevesnagykunsági ev. ref. egyházmegyei tanító-egylet 1893. aug. 16-iki közgyűlésének jegyzőkönyve *Farkas Imrénének* e közgyűlésen felolvasott értekezését, mely rámutat a nemzeti géniuszának a népdalokban való nyilatkozására és ösztönzi a tanítókat, hogy e megnyilatkozásokat figyelemmel kísérjék és a nevelés javára értékesítsék.

— **Monumenta Germaniæ Pædagogica.** Kehrbachnak e nagy vállalatából megjelent a XIII. kötet: «Die siebenbürgisch-sächsischen Schulordnungen», kiadta *Friedrich Teutsch*, 2-ik kötet 1782—1883-ig. Nem érdektelen ránk nézve az sem, a mit a *Ztschr. für das Gymnasialwesen* f. évi február—márcziusi számában Schradertől megjelent ismertetés mond e műről, mely a nem rég elhunyt Teutschnak, az erdélyi ev. püspöknek van ajánlva. «Még inkább gyászra hangol — úgy mond az ismertetés — az a tapasztalat, hogy amaz ország német iskolái, melyeknek korábban a jesuitismus ellen kellett védekezniök, 1848 óta, de különösen 1868 óta az előrenyomuló magyarismus által vannak veszélyeztetve azon védelem daczára, melyet ez ellen a Magyarországot Erdélylyel egyesítő törvény 43. cikkelyében kellett volna találniok». Dicsérettel említi továbbá, hogy ez erdélyi iskolák szervezete a nagy anyaország szellemi alkotásaira való tekintettel készült. «Német ösztönzésekkel, német módszerekkel és tankönyvekkel találkozunk mindenütt, az iskola nyugodt munkájában, valamint a német nyelv és német nép fentartásáért való küzdelemben és ez az összeköttetés minden komor tapasztalat mellett azt a reményt kelti, hogy a szász törzsnek oly

hősileg és oly belátással védett kincese lényegében a nyomasztó helyzet daczára is fenn fog maradni.» Később pedig azt mondja: «A magyar nyelv tanításának oktroválása ellen a 123. szám alatt közölt észrevételekben e nép gazdag képességeinek (reiche Anlagen) minden elismerése mellett (!) azt a reményt fűzöm, hogy a horácziusi Græcia capta stb. a mi Földieinkre nézve is érvényesülni fog annyira, hogy sajátosságukat megőrizze.»

Oh kegyes Schulvereinos gondolkodás, áldásos pártfogása a mi elnyomottjainknak, fenn, fenn és mégegyszer fenn !

— **Megjegyzés az iskolai értesítőkről.** Mint egy középiskolának könyvtárnoka, sokat foglalkozom az értesítőkkal. Felsőbb rendelet következtében az értesítők, intézetek szerint rendezve, a könyvkötő által készített tokokban, könyvtári szekrényekben állanak. Egy toknak ára 50 kr., az évi kiadás ezek fejében mintegy négy forint. Térfogat szerint az értesítők a könyvtár évenkénti szaporodásának körülbelül harmadrészét teszik, néha többet is. Más programmot, mint legújabbat, az én könyvtárnokságom alatt még nem olvasott senki.

Az értesítők rendezése alatt két kellemetlen körülmény tünt fel. Először is némely program túlcsúszós nagy formatuma. Egypár ilyen füzet miatt oly magasaknak kell csinálni a polczokat, hogy a szekrény térfogatának legalább 20 %-a kárba vész. Lehetne ugyan ezeket külön polczra tenni, de akkor meg van zavarva a kiszabott betűrend; hozzá járul, hogy némely intézetnek csak egy-két évfolyama oly ügyetlen nagy. A szegedi tankerületben e baj megvan szüntetve; a formatum megvan szabva. Jó volna, ha a ministerium az összes állami intézeteket utasítaná, hogy az értesítők formatuma bizonyos méreteken túl ne menjen.

Egy más kellemetlenség a cím lapokban van. Nagyon kell keresni a város nevét, melyben az illető iskola van. A város neve majd fönn, majd lenn, majd a lap közepén van; majd külön sorban, majd egy sor kezdetén, vagy közepében vagy végén. Némely címlapon a város neve a legkisebb betűkkel van szedve, mintha az volna a legjelentéktelebb adat. Czélszerű volna, ha az értesítő jellemzése úgy történnék, mint folyóiratok füzetein: a lapon legfelül álljon egy aláhúzott jellemző sor, pl.

Pancsova, m. k. áll. főgymnasium (17) 1892/3. vagy:

Győr, sz. benedekr. főgymnasium (27) 1884/5. stb.

Akkor a rendezés, kikeresés, ellenőrzés könnyű és a címlap mégis akármilyen lehet.

Végre kellemetlen az is, ha az értesítő borítéklapja oly sötét színű, hogy rajta a nyomás alig olvasható.

$x+y$.